

Autor: Martin Schwarz

„Ukazujeme vám hodnotu, která stojí výš než úcta k životu. Není to svoboda nebo demokracie. Je to Japonsko, země naší historie a tradice, Japonsko, které milujeme.“ (Mišima, *Gekibun* [Manifest])

Mišima zaujímá mezi hrdiny tohoto temného, ke konci se chýlícího století*, zvláštní postavení, protože byl dekadent. Po zhýčkaném dětství objevil své sadomasochistické sklony homoerotického zaměření a následně západní dekadentní autory typu **Thomase Manna** [1]. Uprostřed svých četných masek („person“) – herce, modelu, „knížete básníků“ i politického žurnalisty – šel za svým skutečným posláním: podat svědectví o věčném Japonsku jedinou ještě možnou formou: **přítakáním věčnosti smrtí pomíjivého**.

Nebyl to archanděl na zemi jako **Codreanu**, asketický martyr jako **Rudolf Hess**, boječtivý Buddha jako **Ungern-Sternberg** [2]. Byl to **dekadentní spisovatel, který dokázal, že i z této pozice je možné, povznést se k hrdinství**. Poznání principů, na nichž spočívá řád, tradice a vlastenectví, zavazuje k činu. Výmluva, že nejste zrovna z gerojského těsta, pak již neplatí.

V *Hagakure* [3], rukověti samurajské filozofie, se píše: „Samuraj klanu Nabešima [4] nepotřebuje ani duchovní sílu ani talent; abych to řekl stručně: stačí, že má vůli, nést na bedrech dům knížete.“

A Mišima ve svém výběru z *Hagakure* tento pramen energie, přístupný všem lidem rozhodné vůle, komentuje: „**Jamamoto** [5] upozorňuje, že se tu jedná o velkou a prvotní sílu, která lidi pohání k činům. Je-li běžný život omezován skromností, tak z denní rutiny nemůže vzejít myšlenka k činu, který rutinu prudce přesahuje. Idea činu potřebuje vysokou míru sebejistoty a zároveň přesvědčení, že člověk musí nést dům na svých bedrech osobně a sám. Jamamoto, stejně jako Řekové, nejspíš věděl hodně o kouzlu, lesku a hrůze toho, co se nazývá pýchou.“ (Mišima, *Taijō to tecu* [Slunce a ocel]). [6]

Tato pýcha dnes chybí. Zdá se, že každý, kdo je ještě vůbec schopen vnímat hluboký úpadek kolem nás, si myslí, že by měli něco dělat ti druzí, nebo že jednat sám nemá smysl, dokud druzí nic nedělají, nebo že by se muselo nejprve shromáždit 1 000, pak 10 000, 100 000 lidí, jinak že se – neudělá nic.

25. listopadu 1970 se Mišima ocitl jen se čtyřmi stoupenci, studenty v elegantních uniformách, které sám navrhl, v hlavním stanu japonské armády. Měl tu ke shromážděným vojákům svou poslední „literární přednášku“ v podobě výzvy ke státnímu převratu a své principy stvrdil dokladem nejvyšším: smrtí v japonském stylu seppuku, „rozpáráním břicha“ [7]: „Vraťme Japonsku jeho pravou podobu, a zemřeme. Nebo si chcete zachovat jen životy a duše nechat zemřít?“

Srdcem skutečné, imperiální podoby Japonska je císař, tennó [8]. Je středem mezi nebem a

zemí, srdcem japonského národa. Jeho výkonnou moc ve státě lze omezit [9], ale on sám jedná svou existencí, bytím, tím, že jako člověk zastupuje lid před bohy, a tím, že jako božstvo před nimi reprezentuje lid. Právě proto, že tennó nejedná, nýbrž je, potřebuje zaštiťující organizace, mužské spolky, válečníky, umožňující imperiální rozmach jeho moci. Jednu takovou, „Tate-nokai“ (Společenství štítu) [10], Mišima v roce 1968 založil. Pár tuctů studentů, pro které navrhl moderní uniformy, se ve výcvikovém prostoru japonských Sil sebeobran [11] při úpatí posvátné hory Fuji vzdělávalo spíše sportovně než vojensky [12]. Jejich loajalita nebyla soustředěna na Mišimu – nýbrž jeho prostřednictvím na tennó!

Tito moderní samurajové, stejně jako staří, nebyli spojeni zásluhou ctnostého života, ale možností čestné smrti; smrti za národ a jeho nejvyšší zpodobnění: tennó. Smysl těchto bojových pospolitostí není v dosažení politických cílů, nýbrž ve společném umírání. Politické důsledky – a Mišima pochopitelně měl státně-filozofické představy – vyplývají jako vedlejší produkt ryzího jednání. Ryzí jednání je nejvyšší forma přiblížení se k ryzímu způsobu bytí [13], tennó.

Protože v pozápádněm, úpadkovém světě demokratizovaného Japonska, není již tradice přítomna, má akt seppuku zároveň aspekt oběti, která může a má vyvolat východ slunce – Nipponu [14]. Niterné svítání Mišima anticipoval ve druhém románu tetralogie *Hójó no Umi* (Moře plodnosti) [15].

„Isao se hluboce nadechl, levou rukou si přejel nad břichem, potom zavřel oči, aby špičku dýky, kterou uchopil pravou rukou, prsty levačky navedl na určité místo, a celou silou pravé paže přirazil. Přesně v okamžiku, kde se čepel zarazila do břicha, vystoupil za jeho očními víčky rudě zářící sluneční kotouč.“ (Mišima, *Homba* [Uprchlí koně])

Mišima měl za sebou solidní spisovatelskou kariéru, kterou zahájil svého času skandální, eroticky zabarvenou knížkou *Kamen no Kokuhaku* (Zpověď masky). Posiloval, rád tančil s muži, tloukl svoji ženu. Ne že by tyto činnosti souvisely s jeho filozofií a nakonec i s formou smrti – ne, jen zřetelně zrcadlí jeho **pokus přiblížit se kráse, síle a smrti**. Světскими prostředky je však lze jen ukázat, ne uskutečnit, žít. Samuraj může věčné principy realizovat smrtí, jestliže předtím prošel vnitřní proměnou, kterou **Julius Evola** shrnul do čtyř stádií:

- I) Stát se pánem vnějších vlivů a podnětů (mužná askeze).
- II) Uplatnit vlastní autoritu proti organismu – vytrvalost (v užším smyslu vojenský výcvik).
- III) Kontrola nad žádostmi a pocity, ovšem formou vnitřní rovnováhy (bez otupění).
- IV) Zapuzení nebo oddělení Já.

(Julius Evola, *Cesta samuraje*) [16]

Teprve s odpoutáním Já, zbaveného důležitosti, je člověk připraven na heroickou smrt v bitvě i na seppuku. Ne každý, kdo ztratí život sebevraždou, je snoubencem smrti. Veselku se smrtí je třeba zvolit a přichystat. Potom je však nezdar vyloučen, jak ukazuje scénka dialogu z románu *Homba* mezi nadporučíkem a studentem, který se zúčastnil puče:

„Povstání bylo neúspěšné; nevdí Vám to?“

„Nebylo“.

„Myslíte? A v co tedy věříte?“

„V meč“, odpověděl Isao, aniž tratil slov.

Nadporučík se na chvíli odmlčel. Zdálo se, že zvažuje příští otázku. „Nu dobrá, pak bych rád věděl, co byste si nejvíce přál.“

Isao nezřetelně, ale energicky prohlásil: „Tváří v tvář slunci... na strmém útesu za svítání vyzývat vycházející kotouč... hledět dolů na třpytící se moře ... pak se mečem usmrtit pod starou, důstojnou sosnou... To by bylo mé nejtoužebnější přání.“

Tento článek vznikl přibližně před deseti lety. **Martin Schwarz**, dnes jeden z hlavních stoupců italského (prof. **Claudio Mutti**, Coordinamento Progetto Eurasia) a ruského (**Alexander Dugin**, Arctogaia) euroasijského hnutí v německy hovořících zemích, ho napsal ještě v době, kdy byl především zapáleným evoliáncem. Text je proto radikálně tradicionalistickou interpretací Mišimova činu – a jako takový byl vybrán na tyto stránky: jako protiváha cynických a absurdních tezí, které Mišimovo bezvýhradné „*přitakání věčnosti smrti pomíjivého*“ kladou – ať již vědomě či ne – pouze do souvislosti s jeho estétstvím nebo dokonce se zklamáním z neobdržení Nobelovy ceny a relativního neúspěchu posledních románů, tedy výhradně do tzv. „lidských“, ve skutečnosti však maloměstáckých dimenzí. Ještě dodávám, že i nejdivočejší euroasijské vize zohledňují geopolitickou samostatnost Japonska; a Mišima sám, horoucí obdivovatel antického Řecka, ke kterému měl vztah od dětství, *byl přítelem samostatné a svobodné Evropy, neboť si byl dobře vědom důsledků, jaké měla např. okupace japonských myslí „american way of life“ pro jeho vlast.*

Poznámky:

[1] K Mišimovým oblíbeným patřili i **Wilde, Rilke, Radiguet, Gide**... Jakkoli se svět dandyovských dekadentních básníků fin de siècle může na první pohled zdát samurajské tradici poněkud vzdálený, vzpomeňme wildeovského kréda „mé dny jsou mými sonety“: Mišima přesně formuloval své životní zásady a takřka všechno co napsal, řekl nebo udělal, měl promyšlené tak, aby to zapadalo do jeho myšlenkové soustavy... sestavil si denní režim, rozdělil jej na tři části, které věnoval střídavě literatuře, tělesnému cvičení a spánku... dále tříbil své umění přesné formulace...budoval svůj duchovní vesmír (Klára Macúchová).

Z tohoto úhlu je Mišimova smrt jen završením *savoir vivre*: „Chci vytvořit báseň vlastního života“ – tak vyjádřil své odhodlání zemřít smrtí, při níž dosáhne jednoty těla a duše.

A Thomas Mann, jehož jméno má zřejmě navždy levicovou pachuť, patří se svými *Betrachtungen eines Unpolitischen* k předním představitelům – spolu se **Spenglerem, Jüngerem** nebo **Schmittem** – konzervativní revoluce (**Armin Mohler: Die konservative Revolution in Deutschland 1918 – 1932**).

[2] **Nikolaj Roman Fjodorovič Ungern von Sternberg** (1885/6 – 1921), šlechtic z německého baltského rodu, carský důstojník, generál asijské jízdní divize a velitel kozáckého pluku, pro svou bezbřehou udatnost i krutost v bojích nazývaný „krvavý baron“, operoval se

svými oddíly na mongolsko-ruských hranicích. Vyhnal z Mongolska čínská vojska, učinil z něj základnu protibolševických sil a osvobodil „žijícího Buddha“ Hutuktu, třetí nejvyšší autoritu lamaistické hierarchie. Mnichy oslavován jako inkarnace „Boha války“, sám praktikující buddhista, dnes jedna z ideových postav euroasijského hnutí. Vzdálená příbuznost s „českými“ Sternbergy není doložena.

[3] Hagakure: *Moudrost samuraje z kraje Saga*. Temple 2004. (výběr, přel. Robert Hýsek)

Pro historické a sociální pozadí vzniku Hagakure: „*Moudrost samurajů*“ (Trigon 1998), Dějiny Japonska (nakl. Lidové noviny 2000).

[4] Nabešima – rod, kterému autor Hagakure, Cunenomo Jamamoto, sloužil, než se stal mnichem.

[5] Samuraj **Cunenomo Jamamoto** (1659- 1719), který se stal budhistickým mnichem Džóšóem (aka Jocho=čínské čtení znaků pro Cunenomo), proslul jako autor *Hagakure*, reflexí válečníka, ovlivněného zenbuddhismem a konfucianstvím. Výňatky z prvního vydání na Západě byly podrobeny „etické cenzuře“ Ligy národů (předchůdce OSN) s tím, že myšlenkový základ samurajského světového názoru představuje „*nacionalismus a nepřátelství ke všemu cizímu*„.

[6] Spolu s *Bunka Beiron* (Obrana kultury) snad nejdůležitější z Mišimových esejů, objasňující přerod básníka v bojovníka, **muže, který je připraven střetnout se s realitou na poli, kde „slova nehrají žádnou roli.“** Nejdostupnější je anglické (*Sun and Steel*, 1968) a německé (*Zu einer Ethik der Tat: Einführung in das Hagakure*, 1987) vydání.

[7] Obřadná sebevražda „sebevykucháním“, mimo Japonsko mylně známá jako harakiri. Zpravidla se skládá z kappuku, kdy si samuraj probodne a rozřízne břicho, a kaišaku, kdy mu asistent utne hlavu.

[8] Tennó – nebeský vládce, nejužívanější oficiální titul japonského císaře. Tennó je však více princip, než reálná císařova osoba: jako člověk může být císař slabý, chybný; jako tennó je majákem čistoty. Konotace s institucí papežství jsou nabíledni.

[9] Dnes je japonský císař oficiálně „pouze“ symbolem státu a jednoty lidu, nemá žádnou samostatnou výkonnou moc.

[10] Mišima nebyl sám. V 60. letech policie odhadovala počet příslušníků „krajně pravicových organizací“ na 300 tisíc! Od Vlastenecké strany **Bin Akaa**, přes Oddíly na obranu vlasti a Oddíly mladých mučedníků až po organizace jako Kočky cest, Černý císař nebo Pavouk.

[11] Japonsko má jednu z nejsilnějších armád světa, v názvu vojenských sil je však vždy zdůrazněno, že jde o síly obranné – ty totiž ústava z roku 1947 zcela nezakazuje. Mišima tedy opravdu „přepadl“ regulérní vojenskou základnu (32. pluku), nikoli „oddíly domobrany“, jak se lze občas dočíst.

DĚLSKÝ POTÁPĚČ

[12] Šlo hlavně o tradiční japonská bojová umění se zbraní i beze zbraně, jejichž účinnost v soudobých střetech, např. v pouličním boji, je zanedbatelná.

[13] Princip *auctoritas*, působení nejednáním, toliko vyzařováním vlastního bytí. Známe ve všech kulturách a civilizacích. Teoreticky např. **Laotse**: *Kniha o cestě a ctnosti*.

[14] Nippon nebo také Nihon = Japonsko.

[15] *Jarní sníh* (1965), *Uprchlí koně* (1967), *Chrám úsvitu* (1969) a *Pět poklesků anděla* (1970), který dal M. do tisku v den sebevraždy. Autobiograficky nejdůležitější je díl druhý, kde v postavách „světu odcizeného snílka“ Kiyookiho, „flegmatického, racionálního intelektuála“ Hondy a „muže činu“ Isaa zachytil své rozpolcené nitro před tím, než „rozťal mečem pouta sentimentu a logiky“.

[16] „*Der Weg des Samurai*“ In: Inazo Nitobé *Bushido. Die innere Kraft der Samurai*. 1985, s. 190-202.